

כל מה שעושים אחרי גילוי פגיעה מינית בילדים | מדריך

על איזה מקרים חלה חובת דיווח, למי מדווחים, איך מכינים את הילדים למפגש עם חוקרי הנוער, איך נראה המסלול המשפטי - ולמי פונים כדי להתחיל בטיפול: כל מה שצריך לדעת ולעשות אחרי שמגלים פגיעה מינית בילדים

הוספת תגובה

ענת אופיר, גל אבני בר-לב | 09.08.22 | 09:50 תגיות התעללות בילדים ילדים הורים התעללות

7 צפייה בגלריה

שלב אחרי שלב: מדריך לאחרי גילוי פגיעה מינית בילדים (צילום: shutterstock)

רגע גילוי דבר הפגיעה המינית בילד או בילדה שלנו הוא קשה ממש. חזיתות רבות ניצבות בפני ההורים ברגע כזה - התגובה, הדיווח והטיפול, לצד תמיכה בילדים שנפגעו. במדריך שלפניכם תמצאו את דרכי הפעולה והטיפול במקרים

אלה. המידע לקוח מהמדריך המקוון "טוב שסיפרת" - ערכת כלים להורים במקרי חשד שילדיהם נפגעו בהפקת מכון חרוב, "לתת פה" ונועה מימן.

• [עוד כתבות - בערוץ הורים <<](#)

התגובה

לצד הקושי העצום ברגע גילוי הפגיעה, המטרה שלנו ההורים היא להתמקד בילדה, באופן שבו הם חווים את הפגיעה ולא בפרטי הפגיעה, או בתחושות שלנו, למרות הצורך הטבעי שלנו בשליטה או ב"תיקון".

ברגע הקשה הזה, חשוב שנתמקד ברגשות הילדה ולא באופן שבו אנחנו חווים את האירוע. האופן שבו נגיב ונתמודד עם הבאות - ישפיע דרמטית על האופן שבו הילדים יחוו את הפגיעה. חשוב לתת תוקף לרגשות של הילדה ובעיקר להודות להם על האומץ לספר. זה רגע שבו חשוב לומר - "אנחנו מאמינים לך, אתה בשום פנים ואופן לא אשם.ה ולא אחראית. לפגיעה", וזאת גם אם הילדה חשו כי "שיתפו פעולה". האחריות היא רק על הפוגע.

הכי חשוב ברגע הגילוי - התגובה הרגועה והמכילה (צילום: shutterstock)

"האופן שבו נגיב ונתמודד עם הבאות - ישפיע דרמטית על האופן שבו הילדים יחוו את הפגיעה. חשוב לתת תוקף לרגשות של הילדה ובעיקר להודות להם על האומץ לספר"

חובת הדיווח

בחלק גדול מהמקרים שבהם חלה פגיעה בקטין עד גיל 18 או בחסר ישע, ישנה חובת דיווח. חוק חובת הדיווח הוא חוק טיפולי לא פחות מאשר פלילי. אחת ממטרותיו העיקריות היא לאתר ילדים שנפגעו, או ילדים שיש להם התנהגויות פוגעות, כדי שאפשר יהיה להנגיש להם טיפול מתאים ובזמן.

**ענת אופיר, מכון
חרוב**

(צילום: נעה לוצקי)

באילו מקרים חלה חובת דיווח?

כאשר יש פגיעה בידי האחראי על הילד בתוך המשפחה, או במסגרת החינוכית (בידי מורים, מדריכים וכל מי שאחראי על הילדים), במקרים של פגיעות בין אחים בתוך המשפחה, במקרים של פגיעה בין תלמידים במוסד חינוכי - כאשר הפגיעה היא מינית, או פגיעה פיזית שגרמה לחבלה חמורה.

למי מדווחים?

חובת הדיווח היא למשטרה או לשירותי הרווחה. דיווח הוא חובה חוקית ולכן מי שאינו מקיים את חובת הדיווח עובר על החוק וצפוי לענישה פלילית. אולם, לפני הכול הדיווח הוא חובה מוסרית. מטרת הדיווח היא לעשות "סדר" במקרה - ראשית להפסיק את הפגיעה בקטין, ואז לאפשר בדיקה וטיפול בקרב מי שנפגע, וגם למי שפגע, כדי למנוע פגיעות נוספות.

פגיעה מינית בילדים: מתי חלה חובת דיווח?

כאשר יש פגיעה בידי האחראי
על הילד בתוך המשפחה

במקרים של פגיעה במסגרת החינוכית בידי
מורים, מדריכים וכל האחראים על הילדים

כאשר מתרחשת פגיעה בין אחים במשפחה

מקרים של פגיעה בין תלמידים במוסד חינוכי,
כולל פגיעה פיזית שגרמה לחבלה חמורה

הדיווח לרווחה, כלומר לעובדים סוציאליים לפי חוק הנוער, מאפשר לעו"ס לאסוף מידע על המקרה, ואז להחליט אם היא בעצמה תפנה למשטרה להגשת תלונה, או שבמקרים מסוימים היא תוכל לפנות לוועדת פטור למתן הזדמנות למשפחה להליך טיפולי, וזאת תחת בדיקה כי קיימת מוגנות מלאה לילד הנפגע.

לצערנו, לא כל המקרים זוכים למענה הדרוש. יש מקרים שבהם נפגעות ים לא מקבלים את ההגנה הראויה ותיקים רבים נסגרים. אך גם אם הטיפול לא תמיד יעבוד בתהליך שלם ומלא, עדיין יש משמעות רבה לעצם לקיחת האחריות וההפניה לגורמים רשמיים. אנחנו אומרים לילדה הנפגעת שאנחנו מאמינים להם ותובעים את הצדק שלהם - וזה המון. הילדה. ירגישו שאנחנו המבוגרים מטפלים במי שפגע בהם ועושים סדר בכאוס, גם אם לא תמיד נצליח להשיג את הצדק שלה/ו.

עם מי מתייעצים?

ניתן לפנות למרכזי הגנה לילדים ונוער "בית לין" שנותן מענה ראשוני כולל לילדים שעברו פגיעה. שמונה מרכזים פרושים ברחבי הארץ, ובהם ניתן למצוא תחת קורת גג אחת מגוון אנשי מקצוע שהילד יצטרך לפגוש, כמו עובדת סוציאלית, חוקרת ילדים או חוקרת נוער, רופאה ועוד. צוות המרכז יבצע את ההערכה והטיפול הראשוני, מבלי שצריך להתרוצץ בין מקומות שונים. ניתן להתייעץ גם באנונימיות. ניתן גם לפנות לקווי סיוע לנפגעי.ות תקיפה מינית.

"דיווח הוא חובה חוקית ולכן מי שאינו מקיים את חובת הדיווח עובר על החוק וצפוי לענישה פלילית. אולם, לפני הכול הדיווח הוא חובה מוסרית"

חוקרי הילדים וההכנה לחקירה

במקרים שבהם המשטרה תחליט שיש מקום לחקירת הילדה. היא תפנה ליחידה לחקירות ילדים או לחוקרי נוער (בהתאם לגיל הילדה ומהות הפגיעה). החקירה היא רגע משמעותי ומלחיץ עבור הילד והוריו, והיא נעשית בידי חוקרת ילדים (לילדים עד לגיל 14) או חוקרי נוער (לבני נוער בגיל 14-18) ללא נוכחות ההורים.

גל אבני בר-לב
(מכון חרוב)

חשוב לציין שחוקר ילדים אינו שוטר - אלא עו"ס. לפני המפגש עם החוקרים, חשוב להכין את הילדה ולעודד אותם לשתף פעולה ולהיפתח. חשוב להסביר לילדה שאנחנו איתם - נחכה להם מחוץ לחדר והם ייפגשו עם מישהי מקצועית שהמומחיות שלה היא לדבר עם ילדים שקרו להם דברים דומים למה שקרה ל.וה. חשוב לספר להם שהפגישה שלהם מוקלטת במצלמת וידאו, אך אם הם חשים שלא בנוח, זכותם לבקש שהמצלמה לא תצלם את פניהם אלא רק תקליט את קולם. התיווך שלנו ההורים, והביטחון שנשדר על ידי נתינת אמון בחוקרים, יעזרו לילדים לתת אמון ולהיפתח.

"אנחנו אומרים לילדים שאנחנו מאמינים להם - וזה המון" (צילום: Shutterstock)

החקירה: איך לא לפגוע בה, ולתמוך בילדים

אל תתאמו עם הילדה. את הגרסה לגבי מה שקרה, ואל תחקרו אותם בעצמכם כדי לא לגרום ל"זיהום חקירה". הכוונה למקרים שבהם חוקרים מזהים שילד נחקר כבר בידי הוריו, או על ידי אדם אחר לגבי פרטי הפגיעה, מה שעלול לפגוע במהימנות של עדות הילדה.

המיקוד שלנו ההורים צריך להיות על המצב הרגשי של הילדה. ולא על פרטי האירוע. אם הילדים מספרים על כך בעצמם, אנחנו נוכל להקשיב בלי להיכנס לעמדה חקרנית, ולעודד אותם להיפתח ולשתף פעולה בחקירה המקצועית שהם יעברו.

יש מקרים שבהם הילדה לא ירצו לשתף פעולה. זה מתסכל - אבל זכרו ששיתוף מצריך בשלות, ואולי יש סיבה לכך שהם עדיין לא מוכנים. במקרים כאלה חשוב שתגיבו באמפתיה, כי באמת קשה לילדים לספר על שאירע להם. אולי תוכלו להציע להם לחזור לחקירה במרכז ההגנה מאוחר יותר, כשהם ירגישו מוכנים יותר. כך או אחרת, המשיכו לעודד אותם לספר את שקרה, גם אם לא לחוקרים בשלב זה. הישארו בצד שלהם, חזקו את תחושת המסוגלות שלהם ועודדו אותם לומר לכם מתי הם בשלים לשיחה עם החוקרים.

"המיקוד שלנו ההורים צריך להיות על המצב הרגשי של הילדה ולא על פרטי האירוע. אם הילדים מספרים על כך בעצמם, נוכל להקשיב בלי להיכנס לעמדה חקרנית, ולעודד אותם להיפתח ולשתף פעולה בחקירה המקצועית שהם יעברו"

עודדו אותם לשתף ולספר. לכם, לחוקר, למטפל (צילום: Shutterstock)

ההליך הטיפולי לאחר גילוי הפגיעה

על אף שההליך המשפטי הוא נגד הפוגע, התמקדות בו עלולה להגביר את התסכול. ולכן חשוב כל כך שהפוקוס שלנו יהיה על הילד הנפגע - ולא על הפוגע. הדבר החשוב ביותר בשלב זה, לאחר גילוי הפגיעה, הוא אינו העונש של הפוגע שממילא לא נמצא בשליטתנו, אלא העובדה שהילד שלנו יקבל בטיפול תחושה של סדר פנימי. עלינו לדאוג לכך שהוא ירגיש שאנחנו עושים כל שביכולתנו עבורו, כי מה שקרה הוא באמת לא בסדר, ולכן אנחנו מאמינים לו ומקווים שמי שהתנהג באופן פוגעני יבוא על עונשו.

ההליך המשפטי דורש משאבים רבים, ולא מתאים לכולם (צילום: shutterstock)

ההליך המשפטי, במידה והוגשה תלונה והילד נחקר, ימשיך להתנהל לצד המסלול הטיפולי. כשנחשפת פגיעה מינית בילדה, מרכז ההגנה יפנה אתכם להמשך טיפול במרכזים ייעודיים מוסמכים (בכל מחוז יש מרכז טיפול כזה), ותמיד הטיפול יהיה ללא עלות כלל ויימשך כל עוד יהיה צורך בכך.

בפגיעות מסוג אחר, כמו פגיעה פיזית, רגשית או הזנחה קשה, יפנו אתכם להמשך טיפול של העו"ס לחוק הנוער בלשכת הרווחה באזור המגורים שלכם, והיא תפנה אתכם למסגרת הטיפולית המתאימה - כמו מרכזים לאלימות במשפחה או מרכז הורים-ילדים. הטיפול יכלול גם הדרכת הורים.

הורים שמחפשים טיפול פרטי יוכלו לקבל הפניה למטפלים מקצועיים דרך קווי הסיוע השונים. חשוב לוודא את המקצועיות של מטפל פוטנציאלי. טיפ חשוב להורים: מטפל מקצועי יברר קודם כל אם המקרה מחויב בדיווח או לא.

אם אין "קליק" בין הילדה שלכם לבין המטפלת, המשיכו לחפש את המטפל שאליו הילדה יוכלו להתחבר. לפעמים לוקח זמן לבסס קשר טיפולי, או שתופיע התנגדות לפני תחילת הטיפול. חשוב לברר עם המטפל אם ההתנגדות היא טבעית לתהליך הטיפול וצריך להתגבר עליה, או אם מדובר במעצור משמעותי יותר שמבקש בירור נוסף.

הטיפול הוא שלב חשוב ביותר, הוא עושה "סדר בנפש" וכולל יצירת אמון ושיתוף במה שקרה, הכרה בפגיעה ולגיטימציה לכאב ולאובדן, הורדת אשמה, חיבור לכוחות פנימיים ולנוכחות של סביבה תומכת, ולבסוף - לקבלת תחושה של משמעות.

לא כל ילד שחווה פגיעה יסבול בהכרח מפוסט טראומה. ככל שהטיפול יהיה טוב וסמוך יותר לפגיעה, כך סיכויי ההחלמה יהיו יותר טובים ונוכל למנוע מסימפטומים להתקבע כהפרעות רגשיות. יש מצבים שבהם טיפול עלול ליצור רגרסיה, בעיקר במקרים של פגיעות מתמשכות, כשהילד כבר פיתח מנגנוני הגנה שעזרו לו לשרוד - והחשיפה שלהם יכולה לאיים עליו או לזעזע את היציבות שלו. במקרים כאלו מומלץ להתייעץ ולקבל סיוע מקצועי.

ההליך המשפטי לאחר גילוי הפגיעה

במקביל לטיפול בילדה שנפגעו, בחלק מהמקרים נפתח גם הליך חוקי-משפטי. בשנת 2020 רק 16% ממקרי הפגיעה המינית בילדים שדווחו הבשילו לכתבי אישום. ההליך המשפטי עלול להיות ארוך ומייגע, ואם וכאשר יגיעו שלבים שבהם הילדה יתבקשו למסור עדות, או להגיע לעימות עם הפוגע, חשוב שזה יעשה תוך ליווי ותיאום טיפולי - כי זה יכול להציף את הטראומה.

עימות עם הפוגע יכול להיעשות רק מגיל 14, ומותר לילד הנפגע לסרב לו. ילדים מתחת לגיל 14 יכולים להעיד רק אם הם רוצים בכך, ואם חוקרי הילדים מתרשמים שזה יועיל למצבם הרגשי. הם היחידים שיכולים להתיר עדות ילד. דעו שההליך המשפטי הוא חשוב ויש לו משמעות גם לתהליך ההחלמה. עם זאת, הוא לא מתאים לכולם משום שהוא דורש משאבים רבים.

בשלבים אלה מומלץ להתייעץ עם "בית לין" או עם קווי הסיוע המתאימים. כשכל המידע הדרוש יהיה בידיכם, תוכלו לקבל החלטה שתתאים קודם כל למצבו של הילד. לעיתים לאחר תחילת טיפול, הילד והמשפחה יהיו במקום חזק יותר ואולי אז יתאים לפנות להגשת תלונה. פעמים רבות החברה מסביב מעדיפה שלא לשמוע ומשאירה את הילד שנפגע להתמודד עם הטראומה לבדו. לכן אין יותר מדי תמיכה מקצועית שאפשר לבקש במצב הזה עבור הילד וההורים. התמיכה הזאת היא הדרך היעילה ביותר לאפשר לעצמכם להיות שם בשבילם.

"חפשו את המטפל שהילד יתחבר אליו, לעיתים זה אורך זמן" (צילום: shutterstock)

כתובות לפנייה

מרכזי ההגנה לילדים ונוער "בית לין": במרכזים הללו תוכלו לקבל מענה ראשוני כולל דרך שמונה מרכזים ברחבי הארץ. [קראו כאן על בתי לין](#), או פנו דרך מוקד רווחה 118. השירות ניתן בכל חלקי הארץ וללא עלות.

קווי החירום לנפגעי.ות תקיפה מינית: טלפון 1202 או [באתר](#). בישראל פועלים תשעה מרכזי סיוע המעניקים סיוע חינוכי לנשים, גברים, ילדים וילדות שעברו פגיעות מיניות וזקוקים להקשבה, ייעוץ, ליווי ותמיכה. השירות ניתן בכל חלקי הארץ וללא עלות.

המועצה לשלום הילד: סיוע לילדים ובני נוער נפגעי עבירות מין ואלימות לאורך ההליך הפלילי במרכז הליווי לילדים נפגעי עבירה של המועצה. הסיוע כולל מתן מידע, הנגשת ההליך הפלילי, תיווך בין הילד ומשפחתו לבין הגורמים המקצועיים, ליווי לפגישות בפרקליטות ולעדות הילד בבית המשפט, וסיוע במיצוי זכויות. [ניתן לקרוא על המרכז פה](#) או ליצור קשר: 02-6780606, מייל: ncc@children.org.il. השירות ניתן בכל חלקי הארץ וללא עלות.

מערך ייצוג קטינים ("עו"ד משלי"): סיוע משפטי מותאם ומונגש לילדים ובני נוער שנפגעו בעבירת מין חמורה, החל מהגשת כתב האישום נגד הפוגע, ניתן על ידי מערך ייצוג קטינים בסיוע משפטי במשרד המשפטים. הסיוע ניתן על ידי עו"ד שמתמחה בייצוג ילדים ובני נוער, וכולל סיוע במימוש הזכויות וההגנות של נפגעי עבירה קטינים, הגנה מפני הנאשם, ליווי לדיונים בבית המשפט, מימוש הזכות להעיד שלא בפני הנאשם, ייצוג בוועדות שחרורים ועוד. בנוסף, הסיוע כולל ייצוג וייעוץ משפטי בתחומים האזרחיים הקשורים לאירוע הפגיעה, כגון תביעה נזיקית או הגשת בקשה שמונעת את חזרתו של הפוגע לסביבת החיים של נפגע העבירה. [ניתן לקרוא על מערך ייצוג קטינים פה](#) או ליצור קשר: 073-3927788, השירות ניתן בכל חלקי הארץ וללא עלות.

מיזם "טוב שסיפרת" הוא מדריך מקוון להורים ומבוגרים משמעותיים במקרי חשד שילד/ה נפגע. המדריך כולל את כל המידע שצריך לדעת במקרים אלה, באמצעות 13 סרטונים המאגדים את כל המידע הדרוש להורים, בשפה פשוטה וב"גובה העיניים".

"טוב שסיפרת": צפו כאן בכל פרקי המדריך <

***ענת אופיר היא מנהלת המיזם למניעת התעללות בילדים במכון חרוב, גל אבני בר-לב היא מנהלת תוכניות ע"ס במכון חרוב**

***התוכן אינו תחליף לייעוץ מקצועי או פרטני לרבות משפטי, אבחוני קוגניטיבי, רפואי ו/או טיפול על ידי עובד סוציאלי, פסיכולוג, פסיכיאטר וגורם טיפולי רלוונטי אחר**